

NOTISER

OM

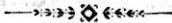
HELSINGFORS

FÖR RESANDE

isynnerhet Bad- och Brunnsgäster.

AF

Fredrik Berndtson.

Les etrangers, qui affluent depuis tant d'années à Helsingfors, pouvaient avec raison s'étonner qu'il n'existât aucun ouvrage pour servir de Guide au voyageur.

HELSINGFORS,

WASENIUSKA BOKTRYCKERIET.

1845.

IMPRIMATUR:

G. R E I N.

I.

NÅGRA HISTORISKA OCH STATISTISKA NOTISER OM HELSINGFORS.

Helsingfors blef genom ett Kejslerligt Manifest af den 27 Mars 1812 förklaradt för Storfurstendömet Finlands Hufvudstad. Före denna tid var staden jemförelsevis mot nu af ganska ringa betydenhet. Dess handel och sjöfart torde väl under vissa perioder af denna tid visat anlag till förkofring, deruti gynnade genom privilegier samt stadens läge, men de täta krigsoroligheterna verkade esomoftast afbrott, efter hvilka de lidna förlusterna endast långsamt ersattes. Så angreps staden år 1713 af en rysk flotta, då den derstädes förlagga garnisonen, hårdt ansatt, såg sig föranlåten att antända och nedbränna densamma, för att betäcka sitt aftåg. Derefter stod staden så godt som öde ända till fredsslutet år 1721, ty de flesta af de flygtade invånarne återkommo ej. — Nu fick staden åter under tjugu års tid repa kraft och, med de tillgångar den då ägde, utveckla den borgerliga rörelsen, handel, sjöfart och inre organisation till dess 1741 ett nytt krig utbröt och i September år 1742 Staden åter intogs af ryska arméen. Denna gång voro dock krigets härjningar skonsammare, skakade icke allt för djupt grunderna för det borgerliga välfståndet. Bland tidigare missöden som öfvergått Helsingfors vilja vi här nämna, att år 1657 hela staden

afbrann, att åren 1695—1697 stort betryck och mycken dödlighet utarmat stadens krafter, en följd af då inträffande missväxt och hungersnöd i landet, samt att 1710 pestsmitta utbröt i Augusti månad och af stadens då för tiden glesa befolkning borttrycktes 1185 personer¹⁾. Nöd och olycka säger man äro ens goda skola, alstra kraft och duglighet, och tillämpar man denna sats, ej mindre på Helsingfors än på Finska folket i allmänhet, så måste man få hoppas det bästa.

Staden Helsingfors, på finska kallad *Helsingi*, är belägen under 60° 10' latitud, samt 42° 41' 45" öster om Ferrö, i Helsinges socken af Nylands län, på en i Finska viken utskjutande udde, fordom Estnäs-skatan kallad²⁾. Staden har en god hamn, hvars inlopp försvaras af fästningen Sveaborg, samt en belägenhet, hvars alla förmoner konsten på det fördel-

¹⁾ År 1760 herrskade i Finland en så stark köld, att flere menniskor dels ihjälfröso, dels illa skadades af kölden. Foglar funnos i stora flockar förfrusna i skogarna, eller sökte de sin tillflykt i städerna, der de flocktals inflögo i husen och utan svårighet läto taga sig.

²⁾ Man härleder vanligen stadens, såväl som den kringliggande socknens namn af ett svenskt nybygge, bestående till större delen af Helsingar, hvilket af Erik den helige vid hans infall i Finland 1156 eller 1157 skulle här blifvit quarlemnadt. Enligt traditionen skulle under Erik den heliges regering en koloni af omkring 240 personer utflyttat från Gestrikland och Helsingland, samt besatt den del af Finland som nu kallas Nyland. Helsingarne skulle i namnen Helsingfors och Helsinges socken efterlemnadt spår af sin dervaro; Gestrikarne åter i byn Gesterby eller Gestrike by i Sibbo socken, öster om Helsingfors, samt i en by af samma namn i Kyrkslätt socken, väster om nämnde stad. Som hufvudman för denna utflyttning nämner man Helsinges Lagmannen Fale Bure den äldre.

aktigaste vetat begagna, och hvars svårigheter fliten i förening med en mäktig vilja, en frikostig styrelse besegrat och undanröjt. Vackra och intagande omgifningar bidraga att ännu mera höja glansen af det, från en liten obetydlig småstad, till en praktfull hufvudstad inom få år uppstigna Helsingfors, och dessa omgifningar tillvexa årligen i skönhet och behag genom anläggningar af trädgårdar, villor och promenader, dem stadens omtänksamma styrelse förberedt och anordnat.

Om stadens anläggning förmäles att den svenska Konungen Gustaf den förste, som efter ryska städerna Nowgorods och Peskows fall, ville i Finland inrätta en stapelplats för ryska handeln, år 1550 förordnade om stadens anläggning på Sandhamn, en holme nära intill det nuvarande Helsingfors, samt anbefallte borgarne i städerna Raumo, Borgå, Eknäs och Björneborg, att derstädes slå ned sina bopålar. Af obekanta orsaker blef dock denna plan öfvergifven, den utsedda platsen öfvergafs, och staden anlades invid den fors i Helsing socken, som genom Wanda å utfaller i hafsviken, ungefär fem verst ifrån det nuvarande Helsingfors, och kallas stället numera Gammelstaden³).

År 1569 den 3 Augusti utfärdade Sveriges Konung Johan III åt staden privilegium på fri sjöfart och stapelrätt och gjorde derjemte en mängd donationer till staden. Dessa privilegier hafva blifvit bekräftade och i vissa delar utvidgade den 30 Juni 1594, 27 Junii 1600, 3 Juli 1607, 20 Maj 1614 och 24 October 1617. Bland dessa privilegier fråntogo de af

³) Den derstädes till staden donerade quarnen finnes ännu quar ehuru i föryngradt skick.

år 1594 staden Borgå dess stapelrättigheter, hvilka uteslutande tillades Helsingfors och de af år 1607, af Carl IX utfärdade, förordnade att utlänningar som erhållit borgarerätt i staden, skulle om de derifrån ville aflytta tillbaka till sitt hemland, afstå tredjedelen af all sin lösa egendom. Anledningen till denna förordning var att en mängd utlänningar, synnerligen Holländare och Tyskar plögade bosätta sig i Helsingfors och sedan de der riktat sig, flytta hem igen medtagande allt hvad de der förvärfvat, till mycken rubbning i stadens handelsförhållanden.

Detta Helsingfors en liten obetydlig småstad, oregelbundet uppbyggd på de klippfulla oländiga stränderna af Wanda ån, men som dock inom sina portar sett en stor Konung Gustaf II Adolf hålla riksdag med Finlands ständer (i Januari 1616), hann icke, hvarken i materiel eller inre förkofran till någon särdeles höjd, förrän beslut fattades att flytta densamma. Behovet af en bättre hamn för sjöfarten samt lämpligare utrymme för stadens välfärd befordrande anläggningar, lära gifvit Drottning Christinas förmyndare-regering anledning att år 1639 den 2 October aflåta ett bref, deri påböds, att staden med bibehållande af dess förra ägor, stapelrätt och öfriga förmåner, skulle flyttas till dess nuvarande plats. Likväl blef den nya planen först 1642 utstakad till bebyggande⁴).

⁴) Pehr Brahe den yngre, hvilken sträckte sin verksamma omsorg till allt hvad som kunde befordra Finlands välstånd, omfattade äfven detta ämne med synnerligt nit, och det var förnämligast genom hans bedrifvande som förmyndare-regeringens förordning utkom om stadens flyttning.

Krigets olyckor hafva ofta drabbat Helsingfors. År 1713 på sjelfva böne-söndagen midt under gudstjensten, ankom en rysk flotta till Helsingfors. De der förlagda finska regimenterna, seende sig ur stånd att göra fienden motstånd, satte sjelfva eld på staden, och drogo sig tillbaka till Gammelstaden. Ett par dagar derefter ankom likväl en svensk galérflotta till Helsingfors, då Ryssarne drogo sig undan till Borgå, men sednare på hösten återvände de och voro sedermera i besittning af den ringa återstoden af staden ända till freden i Nystad 1721. Då först vågade de flyktande invånarne vända dit tillbaka och började ånyo bygga upp sin stad. Under tiden fingo de quarstående Ryska barackerna tjena de flesta till tillflyktsort.

Under det följande ryska kriget erhöll Helsingfors en i svenska historien bedröflig märkvärdighet, emedan det var der som hela svensk-finska arméen kapitulerade den 4 September 1742, efter det dess befälhafvare, General Lewenhaupt, låtit helt och hållet omringa sig af den ryska arméen under Lascy.

Genom den role staden spelade under händelserna på krigstheatern, fästades svenska regeringens uppmärksamhet på ortens stora vikt i strategiskt hänseende. I följd häraf påbörjades redan 1748 några smärre fästningsarbeten på Broberget och Ulrikasborg, (der nu den nya Brunns- och Bad-inrättningen är belägen) men redan året derpå afbröts detta arbete. Enligt Grefve A. Ehrensvärds plan och under hans ledning förflyttades då arbetet ut till de sju holmar, som ligga vid pass fem verst utom staden vid inloppet till dess hamn, och hvilka holmar tillsammans nu utgöra detta mästerverk i befästningskonst, som bär

namnet Sveaborg. År 1808 intogs Helsingfors af ryska trupperna och den 3 Maj samma år jemväl fästningen Sveaborg genom convention med dess befälhafvare. Nämnde år öfvergick staden en härjande vådeld som lade större delen deraf i aska. Det är egentligen ifrån år 1812 som Helsingfors kan börja räkna sin lysande period. Hufvudstadens historia blir ifrån denna tidpunkt i mera än ett afseende hela landets. Kastar man en blick på hvad Finland förr var, så måste man glädjas åt de lofvande resultater, hvilka framsprungit ur de förändrade inre och yttre förhållandena. Och i sjelfva verket, hvem kan neka, att Finland i sednaste tider redan gjort märkbara framsteg, icke blott i materielt välstånd, utan äfven i andlig kultur? Det förra visar sig öfverallt der den industriela fliten har ett fält för sin verksamhet: på landtbrukarens skördefält, i städernas hamnar och verkstäder, ja äfven i bondens stuga och herremannens salar. Allt är visserligen ej guld som glimmar; men *blotta* skimret taga vi också här alldeles ej i beräkning. I andligt afseende åter — hvilket lif, hvilken rörlig verksamhet nu mot fordom! står också den vetenskapliga och litterära bildningen öfverhufvud ännu i Finland vida lägre, än hos många Europas nationer, så lofvar deremot den friska kraft och energie, — som är finska folket egen, och hvilken engång kommen i verksamhet icke skall sakna ihärdighet, — att snart återtaga de förlorade stegen. Med en hos oss exempellös hastighet har Helsingfors uppstigit till en stad, som i regulier skönhet, i praktfulla byggnader och anläggningar, — i vackert och fördelaktigt läge, i behagliga omgifningar, i lif och rörlighet, inom fäderneslandet öfverträffas af ingen annan stad.

Den af Kejsar Alexander år 1809 inrättade Regerings-Conseilen för Storfurstendömet Finland, hvilken 1816 erhöll namn af Kejsarlig Senat för Finland, flyttades år 1819 från Åbo, Finlands gamla hufvudstad till Helsingfors. Det är naturligt att med landets högsta förvaltning, och densamma omedelbart underlydande central-auctoriteter, till Helsingfors skulle sammanströmma, såsom till landets hjerta, all denna ymniga lifskraft, hvars glädjande och snart sagdt förvånande verkningar hvarje fosterlandets vän under de sednare åren haft tillfälle att skönja. Senaten, landets högsta lagskipande och styrande collegium består af sexton ledamöter, af Kejsaren valda på tre år, med bibehållande af sina förra embeten, till hälften af adel och till hälften af de andra stånden. Senaten utöfvar sin myndighet i Kejsarens namn, och alla Senatens beslut affattas och offentliggöras derföre i hans namn, äfvensom alla till Senaten ingående akter och böneskrifter styliseras så, som om de vore ställda till Kejsaren. Senaten äger icke någon lagstiftande makt, och måste inskränka sina beslut inom förut bestående lagar: den kan icke utskrifva nya skatter eller göra någon förändring i budgeten. Senaten delas i tvenne Departement: Justitiæ- och Ekonomie-Departementet. Det förra tillkommer att i högsta instansen afgöra alla civil- och criminal-processer, egendomstvister m. m.; det sednare delas i fyra expeditioner, nemligen Cancellie-, Finans-, Kammar- och Räkenskaps- samt Ecclesiastik-Expeditionen, hvilka äga att afgöra alla ärender, som röra statshushållningen och administrationen. I omedelbar förbindelse med Senaten står Prokuratoru hvars ansvarsfulla och höga embetspligter kunna sammanfattas i att tillse det lagar, förordningar, instructioner och

privilegier behörigen följas och vårdas af alla embetsmän och auktoriteter, att hvarje statens tjenare redligen uppfyller sin pligt, så att ingen, förnäm eller ringa, rik eller fattig, må kränkas i de honom tillkommande rättigheter. Senaten underlydande embetsverk äro förofrigt: Censur-Öfverstyrelsen, Medicinal-Öfverstyrelsen, Finska Banker, Post-Directionen, General-Tull-Directionen, General-Landtmäteri-Contoret, Intendents-Contoiret, Lots-Verket, Bergs-Staten, Revisions-Rätten, Chartæ-Sigillatæ-Contoiret, Directionen för Väg- och Vatten-Communicationen, samt Manufactur-Directionen.

På hvar sin sida om templet, den invid Senatsforget nyuppbyggda lutherska kyrkan, stå lika trogna väktare, Senaten och Universitetet. Det är också i bredd med, i förtrolig samverkan med landets högsta styrelse, som den vetenskapliga kulturen får sin största betydelse, och det är ifrån dessa inre makters förenade bemödanden, som fosterlandets välstånd och bildning skola härflyta.

Af prester och munkar spriddes den vetenskapliga bildningens första frön i Finland. År 1354 omnämnes, att ett bibliothek funnits i Domkyrkan i Åbo, hvilket sannolikt är det äldsta i landet. Ehuru under katholska tiden äfven funnos några andra undervisnings-anstalter, så blef dock undervisningen så föga tillfredsställande att hvar och en som ville glädja sig af en högre lärdom, utomlands måste söka den. Man finner derföre att flere af det högre presterskaps medlemmar, och isynnerhet de hvilka sedermera befordrades till biskoplig värdighet fulländat sina studier i Paris eller Prag och sednare äfven i Leipzig, samt der förvärfvat sig lärda grader. Man känner 30 till 40 Finnar, hvilka under medeltiden, och än flere,

hvilka under det näst efter reformationen förflutna århundradet, vid utländska Universiteter vunnit den då så ansedda Magistergraden. Först omkring 1630 under Gustaf II Adolfs regering, blef ett Gymnasium inrättadt i Åbo. Detta upphöjdes af förmyndare-regeringen under Drottning Christinas minderårighet, år 1640 till universitet, på föranstaltande af dåvarande General-Guvernören öfver Finland Grefve Pehr Brahe. Med svaga hjälpmedel och tillgångar, samt i saknad af ändamålsenliga, vetenskapliga samlingar, bidrog det dock icke litet till utbredandet af en högre kultur i landet. Under det stora nordiska kriget mellan Carl XII och Peter den store var Universitetet upplöst, men återtog sin afbrutna verksamhet med ny drift 1722. Ifrån denna tid utbredde sig upplysningens välgörande verkningar allt mer och mer i landet. Under denna tid anlades ock,, ehuru med ringa medel, ett natural-historiskt Museum, ett mineralie- och myntkabinett, en anatomisk theater, en fysisk och astronomisk myntsamling, samt en botanisk trädgård, och bibliotheket ökades. År 1802 lade Konung-Gustaf IV Adolph, vid sin vistelse i Åbo, själf grundstenen till en ny, rymlig lokal för universitetet och under hans regering förenades med det samma äfven ett theologiskt seminarium.

Efter Finlands förening med Ryssland börjar en ny epok för Universitetet. Kejsar Alexander lät betydligt utvidga det under byggnad varande universitetet; beviljade stora summor till ökande af de vetenskapliga samlingarne och till stipendier för behöfvande studenter, fördubblade lärarepersonalen, befallte uppbyggandet af ett astronomiskt observatorium och ett kliniskt institut och förordnade sin höge broder, Hans Kejsarliga Höghet Nicolai Pawlovitsh, vår nu

regerande allernådigste Kejsare, till högste chef för universitetet. I glad väntan på en ljus framtid fortsatte universitetet sin verksamhet till dess den olyckliga branden i Åbo, om hösten 1827 plötsligt afbröt densamma och förvandlade universitetshuset med dess redan rika samlingar i en askhög. Om Finlands högskola kanske aldrig sedan sin stiftelse befunnit sig i större trångmål, än nu efter denna olyckliga händelse, så visade sig den mäktige Kejsarens huldhet också aldrig mera lysande. Inom några år blefvo, genom Kejsar Nicolais kraftiga understöd, de, såsom det syntes först genom ett sekels verksamhet ersättliga förlusterna, ersatta.

Smyckadt med sin andra stiftares, Kejsar Alexanders namn, uppreste sig universitetet åter, genom kejsarlig frikostighet ur sin aska. Om hösten 1828 trädde det åter i verksamhet uti Finlands hufvudstad Helsingfors. Nya Akademiska statuter fastställdes. Nya praktfulla byggnader emottogo här de husvillan vetenskaperna, och inom kort tid var ett universitetshus i Helsingfors uppfördt.

Enligt Universitetets nu gällande ordinarie stat består lärare-personalen af 22 ordinarie Professorer, en extra ordinarie Professor i Ryska språket och litteraturen samt en i Pharmakologien, 15 Adjunkter, 5 Lektorer och 7 Exercitiæ-mästare, tillsammans 51 ordinarie lärare, hvar till ännu kommer ett obestämdt antal Docenter. I allmänhet kan man antaga antalet af vid universitetet immatrikulerade studenter till 600.

Af vetenskapliga föreningar i vår hufvudstad märkas: Finska Vetenskaps-Societeten, stiftad 1838; Finska Litteratur-sällskapet sedan 1831, hvares bemödanden gälla finska språket, historien och litteraturen; sällskapet pro Flora et Fauna Fennica, hvares

ändamål är, att samla ett finskt, naturhistoriskt Museum och att åstadkomma nödiga materialier till en fullständig Finsk Flora och Fauna; samt Finska Läkare-Sällskapet, stiftadt 1835.

Den finska militären, hvars station är i Helsingfors, består för det närvarande af Lif-Gardets Skarpskytte-bataillon med fyra, samt finska Sjöequipaget med åtta compagnier, tillsammans af omkring 2000 man. Den här förlagda ryska militären står under de allmänna ryska auktoriteterna, dock sålunda att General-Guvernören tillika är en chef kommenderande de i Finland förlagda trupper. En Öfverkrigs-domstol finnes äfven i Helsingfors.

Klimatet uti ett land, beläget på andra sidan om 60 breddgraden, kan icke förneka sin nordliga natur. Långa och stränga vintrar, korta och beta somrar, och hastig öfvergång ifrån den ena till den andra, d. v. s. vår och höst af endast få veckor utgöra det nordiska klimatets allmänna karaktär. Under de sednare åren vill man dock hafva märkt en öfvergång i detta hänseende: vintrarna hafva i allmänhet infallit sednare nu, än i äldre tider, och hafva äfven vanligen visat sig mindre kalla, hösten deremot har ofta varit längre, och genom en mängd varma och klara dagar erbjudit en slags ersättning för de ej sällan inträffade kalla och regniga somrarna. Den kalla årstidens ankomst fördröjes äfven mycket derigenom att det af sommarsolen uppvärmda hafvet icke så hastigt afkyles som landet, och sålunda meddelar af sin värma åt de närmast belägna landsträckorna. Deremot afkyla de kalla hafsvindarne kusten om våren, hvarföre vegetationen inåt landet vanligtvis är betydligt tidigare.

Medeltemperaturen om vintern är i Helsingfors — 7° 2' om sommaren + 16°. Den högsta värmegrä-

den infaller i Juli. Kölden går i Helsingfors sällan under — 30°, och värmen i skuggan sällan öfver + 25 à 26°. För öfrigt räknar man i Helsingfors 93 klara dagar om året, 189 mulna och 83 till en del molnbetäckta; största antalet fullkomligt klara dagar nemligen 11 räknar man i Juni, det minsta antalet i November, eller blott 3 till 4. Deremot är antalet af fullkomligt mulna dagar störst i November, nemligen 22 till 23 och minst i Juli, nemligen 8. Klimatet i Helsingfors, likasom i allmänhet i skären, anses för sundt, ehuru de hastiga omvexlingarna ifrån köld till värme, från blåst och regn till lugnt och klart väder, fodra en viss försigtighet. Man har i allmänhet beräknat att i Helsingfors dör en person bland 40 till 55. En person bland 4,412 öfverlever i Nylands län 90 år.

Finnarna äro å karaktärens vägnar, ett godt, redligt och ihärdigt, men trögt folk. Nöd och olycka äro hänvisning på sig sjelf, och få nationer hafva väl ifrån sin första början fått utstå det som den finska utstått. Den vilda naturen, klimatets sträfhets, jordens njugghet, nöd och hårda öden hafva i förening bildat nationalkaraktären till hvad den är. Så bildade sig hos Finnen denna af inga svårigheter afskräckta kraft och ihärdighet i utförandet af fattade beslut, hvilka man ofta förebrått honom såsom envishet, i denna passiva kraft, som om än ofta böjd af olyckan, dock aldrig dukar under för henne, och modet att med djerf besinning gå faran till mötes. Ifrån ungdomen vand vid tungt arbete, ofta redan som gosse kämpande med brist, har han icke kunnat vinna de gladare lefnadsåsigter, som äro egna för lyckligare lottade folkslag. Allvar och melancholi tala derföre ur hans drag, uttala sig i hans väsen och hans sånger, hans tal är långsamt

och effertänkligt; så går han ock långsamt till sin pligt, men gör sitt arbete med besked, det är varaktigt och tillförlitligt. Alltför ofta har han sett hoppet om en lycklig framtid förstöras genom en enda frost, han misstror därför lyckan, som ofta visat sig trolös mot honom; han misstror allt nytt, ovanligt som kommer i hans väg, emedan det för honom kan föra en olycka i skölden; därför misstror han ock fremlingen och närmar sig icke lätt till honom, men hans gästfria hus står alltid öppet för vandraren, och först beröringen med främmande har uti tätare bebodda nejder lärt honom att låta betala sig för sin gästfrihet. En sann välvilja utan fjesk, och ett eget redligt handlingssätt utan skryt, äro saker hvarpå man alltid kan göra sig räkning hos Finnarna, vare sig att de tillhöra de bildade, högre stånden eller den lägre och arbetande klassen.

Den finska naturen, likasom folket, tyckes hafva erfarit en viss tryckning af klimatet. Bergen stiga ej till någon betydlig höjd, dalarne sänka sig ej djupt, och likasom Finnen sjelf fäster ett relativt ringa afseende på yttre förhållanden, så tyckes äfven naturen, likasom försjunken i sig sjelf, sakna ett eminentare skaplygne utåt. Bergen se betänksamma ut, och synas hafva stelnat under fundering på om de skulle våga sticka hufvudet upp i molnen, floderna gå med djup och strid, men tyst fåra fram mot sitt mål. Vegetationen är frisk och behaglig, men sällan rik och omvexlande. De många vattnen med sin mörka infattning af allvarliga furuskogar äro vackra, oändligt vackra, men sakna aldrig ett halft ödsligt, melankoliskt tycke. Kraft och energie uppenbara sig dock allestädes, och de runda bergknutarna väcka

vördnad, ej genom någon djerf storhet, men genom sitt uttryck af muskulös kraft.

II.

TOPOGRAFIE.

Staden.

Ingen som sett Helsingfors isynnerhet sommartiden, kan väl neka, att denna stad är en ibland de vackraste och prydligaste man kan träffa. För att icke misstänkas för någon partiskhet vilja vi emellertid utor Herr *Marmiers* »Lettres pur la Russie, la Finlande et la Pologne» utgifna 1843, citera följande: »Helsingfors innesluter omkring 16,000 invånare och intager en jordvidd, jemförlig med en af Frankrikes större städer. Det är en intagande och liflig stad, hvilken med glada blickar betraktar sin nya lycka och talar med förtroende om sin framtid, en stad, hvilken inom några års förlopp sett hundradetals hus liksom genom en förtrollning resa sig inom dess sköte, sett glänsande byggnader höja sig på en nyss så torr och naken mark. Dess gator äro breda, långa och snöräta, dess publika platser afmätta i fyrkanter, och från den ena af dess slutpunkter till den andra äger Helsingfors den symmetri, man finner hos städer som grundats genom en herrskares enda vink. Staden är rak, som en soldat under vapen, behaglig och smyckad, likt ett ungt fruntimmer, som lägger an på eröfringar. Om här och der ännu förmärkes ett landligt byggnadssätt, en ruskig koja, den sista öfverlevan

af en annan tid, så hukar den skygg sig ned inför de höga stenhus, som omgifva den, döljer sig lik en *pauvre honteux* i sin torftiga dräkt midt ibland rika grannar.

Allt det som gifver en stad karaktären af anseende och behag, allt som upplyser och intager, allt som beherrskar landets egna och drager främlingen till sig, allt är inom kort tid, genom vinken af en mäktig spira förenad i denna stad — — landets högsta domstol och en senat, universitet och kaserner, observatorium och badhus, parker och promenader. Det nationella tycket, ännu så märkbart i landets öfriga städer, så starkt och så lifligt i provinserna Savolax och Karelen, utplånas här småningom under inflytande af ryska seder och inflytanden. Redan rulla ryska drosckor öfver gatorna, de finska kuskarna anlägga sina ryska embetsbröders långa lifrock, gördel och breda hatt. Köpmäns och handtverkares skyltar äro målade såsom i Petersburg, ägarens namn är skrivet på svenska, hans yrke deremot på ryska.»

»Med undantag af Stockholms, känner jag icke en vackrare och mer pittoresk belägenhet, än den Helsingfors har. Staden utbreder sig på en vidsträckt halfö, beströdd med landtliga kullar och svala dälдер, på alla sidor omgifven af hafvet, lik en gördel af silfver och guld, samt prydd med skogslunder och granitklippor. Här sänker sig den sandiga kusten jemnhög med vågorna, hvilka mildt sorlande kasta mot stranden sina skummiga toppar af azur och perlemor. Der åter är samma kust förskansad med vallar af pyramidala stenblock, der längre bort bekransad med en grandunge. På esplanaden, på quaien, på torgen finner man ett rörligt lif, ett ständigt hvimmel af människor och hästar — och några hundra steg derifrån

den vilda ödemarken, den aflägsna horisonten, och icke ett ljud, förutom böljornas suckar och vindarnas gny.

På kusten, på vikarnas stränder, hvilka afskära sig sjelfva och tyckas fly åt alla håll, finnas en mängd förtjusande landställen och beundransvärda utsigter. Den sista man ser, förklarar man för den vackraste; derpå far man öfver en hafsvik, bestiger en kulle och ser någonting ännu vackrare. Det är såsom ett feernas land, ett land som förtjenar att vara mera kändt, och hvilket man ofta skall minnas, när man engång erfarit dess milda och mellankoliska skönhet» —

Så *Marmier*. Vi kunna ej annat än önska det man måtte finna allt så, som han tecknat det.

Vi vilja emellertid fatta posto på Senatstorget. Det första som här troligen ådrager sig edra blickar är den nya lutherska kyrkan. Denna dominerar staden med alla dess omvexlande utsigter, från en af den ojemna lokalen föranledd terrass eller trappa af omkring 15 alnars höjd. Utsigten från tornet är en af de rikaste och mest frappanta. Sjelfva kyrkans grundform är den af ett grekiskt kors, med portiker af den korinthiska ordningen. Man har haft anmärkingar att göra emot stilens renhet m. m., men utan motsägelse utgör dock denna tempelbyggnad en af stadens skönaste prydnader. På dess norra sida höjer sig den grekiska församlingens kyrka, med en landtlig inhägnad af några lummiga trär. På vestra sidan finner man den nya, fristående biblioteksbyggnaden.

Senatshuset, beläget på östra sidan af det torg, åt hvilket det gifvit sitt namn, bildar en parallelogram af 186 alnars längd och 140 alnars bredd. Hufvudbyggnaden mot torget, af tre våningars höjd, hvi-

lar på ett soubassement af huggen gråsten, som i rät linie sträcker sig öfver den ojemna marken, hvilken från norra till södra sidan har en sluttning af vid pass 5 alnar. Façaden består af fem hufvuddelar. Uti den medlersta eller avantcorpsen, befinner sig en balkong, uppå hvilken en portik af sex korinthiska kolonner med sin fronton upphöjer sig genom andra och tredje våningarna, hvarifrån åter en kupol reser sig, som betäcker midten af huset. Försprången vid ändarna af byggnaden äro hvardera försedda med fyra pilastrar af sistnämnda ordning. En rik arabesk i stuckaturarbete pryder frisen af etablementet. I portikens fond varseblir man en bred kordong, deri vaxelvis ryska örnen och finska vapnet, i förbindelse med festoner och kandelabrer, äro anbragte. En stor trappa af granit med dubbla uppgångar, leder till de trenne ingångsdörrarna. Af det inre är vestibylen väl värd en blick. Den stora trappan uppbäres af doriska kolonner, pilastrar, bågar och hvalf, och leder i dubbla uppgångar till tredje våningen, der ett hvalf med korsetterad kupol betäcker den öfre trapprymden. De särskilda salarna och rummen upptagas af Kejsersliga Senatens departementer och expeditioner, med underlydande directioner och förvaltningar, jemte banken, länestyrelsen m. fl. Universitetets bibliothek som ännu ej intagit sin nya bostad, förvaras äfven här, och består af omkring 70,000 volumer.

På vestra sidan af torget, en värdig motbild till Senatshuset, finna vi universitetsbyggnaden med lika längd och höjd samt indelning i afseende å hufvudpartierna, som det förstnämnda. I portiken och hela yttra sidan finna vi här den joniska ordningen. Vestibylen och trappan äro utmärkt vackra, likaså den

midt emot ingången befintliga solennitetssalen, konstruad i halfcirkelform och amphitheatralisk. Byggnaden innehåller dessutom fem auditorier, sessionsrum för Consistorium och faculteterna, lokal för Rektors-Cancelliet, Archivet, Ränteriet, den Anatomiska theatern och den anatomiska preparatsamlingens lokal, chemiska laboratorium och mineralie-kabinettet, det natural-historiska museum, mynt-, medaille- och konst-kabinettet, samt en musiksäl. Särskilda byggnader äro uppförda för gymnastik- och fäktöfningar samt en ritsäl. En ny local för chemiska laboratorium och de anatomiska studierna, äfvensom ett nytt kliniskt institut är under byggnad.

Vända vi oss nu; med universitetet på höger hand, åt unionsgatan och vandra den utföre, så se vi till en början, likasom i ett aflägsset perspektiv det astronomiska Observatorium, hvilket beläget på det så kallade Ulrikasborgsberget höjer sig i fonden af denna gata. Unionsgatan afskäres genom esplanaden, en stor och öppen plats, som sträcker sig utmed hela södra hamnen, samt åtskiljer den gamla delen af staden från den nya. Den delen deraf som sträcker sig längs hamnen bildar ett stort och rymligt torg, äfven salutorget kalladt, omgifvet af en mängd vackra privata och allmänna byggnader, såsom Kejsrerliga palatset, ämnadt att vid möjligen inträffande besök tjena deras höga Majestäter till bostad, — societetshuset, en stor och prydlig byggnad med en präktig lokal för allmänna nöjen, samt Heidenstrauchska huset m. fl. Den andra delen af esplanaden, som sträcker sig uppåt nystaden, upptages af trenne fyrsidiga inhägnader upplåtna för promenad. En dubbel allée af almar och lönnar erbjuder om sommaren en angenäm svalka, likasom den rika gräsmattan en uppfriskande hvila för

ögat; och önskar man efter promenaden förfriskning, så står sådan till tjänst i en liten butik der thé, kaffe, limonader och konfektyrer hållas allmänheten tillhanda. På den öppna platsen mellan nämnde inhägnader står Thalias tempel, oftast tillslutet, och talande om en tid då konstens och smakens fordringar voro mycket, mycket anspråkslösa⁵⁾.

Det är i sanning en skön anblick, att vid östra ändan af esplanaden invid sluphamnen öfverskåda den södra hamnen, der större och mindre fartyg segla in och ut, andra åter lasta och lossa, och de präktiga ångfartygen på sina bestämda tider lägga till, med de många gäster som om somrarna besöka vår hufvudstad. Härifrån har man äfven fri utsigt åt öppna hafvet och segelleden. Här ligga ständigt en mängd större och mindre slupar. De såkallade ordressluparna eller katrerna, hafva här sin station. Bemannade med ungefär tjugu mans besättning, afgå de regelmässigt sex å nio gånger om dagen, såväl från Helsingfors till Sveaborg, som derifrån tillbaka. Bestämda egentligen för militärens behof, är det likväl äfven andra tillåtitt, att å dem utan afgift intaga en plats. Vänder man sina blickar åt vester så har man framför sig hela den stora esplanaden, med en brokig tafla af åkande och gående, salutorget med sitt hvimmel af människor, marketenterskor som i långa ra-

⁵⁾ Esplanaden kommer kanske snart nog, åtminstone i en icke alltför afägsen framtid att utsträckas längsmed Henriks-gatan ända utåt Esbo tull, der den i en trubbig vinkel går ned emot Gloviken. Här anläggas som bäst en bro för att föra vandraren öfver till allmänna promenaden. Man blir sålunda i tillfälle att, skyddad för solhettan och dammet, från stadens medelpunkt företaga en promenad ända till Kajsaniemi. Få af Europas städer äga sådana promenader att bjuda på.

der på marken utställt sina varor och arbeten, fiskarhamnen med en mängd större och mindre båtar uppfyllda af Neptuns och Pomonas gåfvor, med ett ord en öfverblick i miniatyr af handeln och vandeln i Helsingfors.

Går man södra esplanadgatan uppföre och viker sedan af vid första tvärgata eller Fabiansgatan och följer denna ett stycke, så kommer man till det vackra såkallade kaserntorget. Sitt namn har torget af den kasern, som här i stor och smakfull stil är uppförd för Finska Lif-Gardets skarpskyttebataljon. En mängd trån med rik grönska pryda platsen. Härifrån återvända vi till södra esplanadgatan, hvilken förer oss till en öppen plats, kallad skilnaden; vi fortsätta öfver den vår kosa och komma sålunda till boulevarden, en bred väl bebyggd och utmärkt vacker gata med trån planterade å ömse sidor, samt å högra sidan stadens gamla lutherska kyrka. Hon är af träd och, jemte ett föga i ögonen fallande yttre, otillräcklig att inrymma den alltjemt stigande folkmängden i Helsingfors.

Men ni torde redan vara trött af promenaden och den torra beskrifningen på hus och gator. Jag ber er, ännu blott några steg utåt boulevarden! Ni ser i fonden hafvet med sina skär och holmar och den ljusblåa nordiska himmeln deröfver. Skyndom till stranden att njuta af hafsvindarnas svalka. Commerce-Rådet Sinebruchows vackra anläggning inbjuder en här till hvila och njutning. Den underbara fée, som kallas penningen, har här, likasom genom ett trollslag, på de kala sandviksklipporna framkallat en liten intagande oas, hvars friska grönska och blomstrande prakt på ett högst frappant sätt sticker af emot det sterila och ödsliga i omgifningarna. Den

herrliga utsigten åt hafvet, de tusende blommornas tjusande doft, den behagliga skuggan af lummiga trån och häckar, skola hålla er skadeslös för den långa promenaden.

En annan anläggning belägen åt ungefär samma trakt, men med ett allvarligare uttryck och mindre blomsterprakt, är gardes-trädgården. Dess aflägsna läge i en bortgömd trakt emellan rödbergen och Ulrikasborgsbergen, gör att dess skuggrika alléer stå ensliga och förgätta. Men är ni poet, så gör en vallfart dit en mild sommarafstom, då solens sista strålar förgylla nejden och daggen glittrar i gräset, och skrif ett ode öfver enslighetens behag. Eller älskar ni och älskas tillbaka, så stäm här rendez-vous med ert hjertas utvalda. Intet afvundsammare öga än blommarnas skall här bespeja edra smekningar, skuggan skall icke förråda edra hemligheter, vinden skall icke squallra.

I motsatt ända af staden, invid Elisabethstorget och norra hamnen har General-Lieutenanten Baron Klinkowström omgifvit sin i en egen men vacker stil uppförda boning, med en anläggning, hvars täcka och smakfulla anordning samt behagliga läge göra den till en af stadens vackraste. Man äger här en vacker utsigt öfver hela norra hamnen, med sina behagsjuka holmar och af mörk granskog bekransade stränder. Söderut på den klippiga såkallade Skatudden, ligger Finska Sjöequipagets stora och magnifika kasern, hvars palatslika utseende ej litet bidrager att försköna vyen.

Den treffligaste och mest uppfriskande promenaden erbjuder dock den allmänna trädgården, en ung men vidsträckt anläggning med ett det vackraste och angenämaste läge. Om ni tager senatstorget till ut-

gångspunkt och följer Unionsgatan, lemnande universitetet på vensterhand, så skall ni ej hafva svårt att finna den stora ingångsporten till nämnda trädgård. Den är belägen ungefär 1500 steg ifrån senatstorget till venster. Midt emot höjer sig det Kliniska Institutet.

Anläggningen intager en udde omgifven af Thölö-viken samt Gloviken. En promenad här en vacker sommarafton är en ibland de behagligaste. Konstens intrång på den alstringsrika naturens enkla men förtjusande fägring är här ringa, åtminstone omärkligt och det är äfven just derföre som man helt och hållet otvunget kan njuta det lifvande och uppfriskande af en dylik promenad i det gröna. Obekymrade om det aflägsna stadsbullret slå foglarna sina jublande driller och vågens sakta plaskande mot stranden, löfvens prasslande, hviskande ljud, vagga vandrarens tankar in i fantasiernas vårliga värld. Talrika gångar slingra sig om hvarandra och genomkorsa hvarandra, här under skuggrika löfhvalf hvarest en soffa eller en bänk lockar till en stunds hvila, der utmed en liten grönskande oas, hvars rika gräsmatta prunkar med blommor och ångar af vällukt. Vill ni drömma bort en stund i ensamheten så välj den gångstigen, som, beskuggad af lätt löfverk, slingrar sig utmed stranden af den vackra viken. Men när solens sista strålar darra öfver det spegelklara vattnet, och skogen på andra sidan viken skimrar i purpur och guld, och trasten höres på afstånd slå sina melodiska slag, skynda då upp på någon af de små kullarna och kasta en blick kring nejden. Ni skulle då måhända äfven medgifva, att äfven en nordisk natur äger skönheter, som kunna täfla med dem, hvars glödande prakt och herrliga färger belysas af en sydländsk himmel. Och när solen

ändteligen sjunkit, huru ljuf är ej qvällens svalka och hemlighetsfulla frid!

Äfven på andra sidan viken gifvas promenader, ehuru af en vildare och mera ovårdad natur. Ni skall dock ej ångra att hafva besökt Gröna villans omgifningar, samt nejderna omkring Thölö. Till sistnämnda ställe, der äfven ett slags värdshus finnes, kommer man genom Esbo tull. Det ligger ungefär 2 verst utom staden⁶).

Men vi återvända till den allmänna promenaden. Ytterst på udden är en pavillon och ett landthus uppförda, der en god och väl renommerad värdshusrörelse bedrifves. Här dricker man sitt thé och röker sin cigarr under det man ifrån trappan beskådar de promenerande, som isynnerhet om söndagsaftnarna äro talrika och af alla stånd och åldrar. Eller man låter servera sig i det gröna, och njuter på det sättet, utsträckt i gräset, både théets och blommornas aromer. En egenhet för stället, är att serveringen besörjes, icke af Ganymeder, utan af Hebes systrar. En gammal mythologisk författare säger nemligen, att Hebe var ett mägta skönt fruntimmer med en krans af rosor och ett drickskärl i handen, samt med uppskörtad klädnad. De taga sig ganska bra ut i sin näpna drägt à la grisette.

På en kulle i parken finnes en enkel grafsten med en mysteriös inskrift. En gammal sägen går att en frimurare här ligger begrafven, och att han varit den som först började uppgräfningen af stället. Ett

⁶) Geheime-Rådet Walléens invid Glovikens strand i stor stil uppförda villa, med omgifvande planeringar och planteringar, på hvilkas utförande ingen kostnad sparas, lofvar att åt dessa partier gifva ökad glans och omvexling.

nytt slägte frampar nu mullen som höljer hans stoft, men den dystert allvarliga gruppen af tall och gran som ej långt från den hemlighetsfulles hviloplats, kastar sina mörka skuggor på alskogen der omkring, fortsätter sorglöst ännu sitt månghundraåriga lif. Kunde vi bringa dessa träd att tala. Mången skön och mången ryslig saga skulle vi då få höra. Kanske vandrar i stilla månskensnätter frimuraren tankfull under deras mörka grenar, men — — vår tid har glömt honom. Det är så lätt att glömma — — och så svårt, säga andra. Men öfver de vackra lunder, dit han flydde, kanske undan människors otack, öfver de speglande vattnen, öfver den ljusgröna kullen, der han sökte sitt sista fridhem, skimrar alltjemt en af minnets mildaste dagar.

På samma udde som allmänna promenaden, men inom särskild omhägnad, ligger äfven den botaniska trädgården jemte dess orangerier och boningshus för Præfecten. Det torde icke vara utan sitt lilla intresse att låta Floras i tusende färger prunkande gardesregement, blommorna, passera en liten revy.

På stadens vestra sida ungefär på två versts afstånd ligger dårhuset, en vacker byggnad, på det mest ändamålsenliga sätt inredd, med park och vacker belägenhet invid saltsjön. På vägen hit ligga äfven den lutherska och den grekiska begravningsplatsen, den sednare isynnerhet egnande sig till promenad.

Om Ulrikasborgs brunnsanläggning, den utaf stadens promenader som otvifvelaktigt är mest storartad i afseende på både utsigt och anläggning, vilja vi särskildt lemna några notiser på ett annat ställe.

Omgifningar.

Finlands natur utåt södra kusten afviker i sitt skaplynne ganska mycket ifrån det inre landets. Den saknar derföre icke sina behag. Tvärtom äger den partier, som genom sitt egendomliga lynne och sina intagande behag, väl äro värda att ses och njutas. Skärgården med sina stela och vilda klippor pittoreskt instuckna, här mellan den dystra grönskan af en tät granskog, der omgjutna af täcka och ljusa löfskogar, med sina tallösa holmar, sina spegelklara, lundomkransade vikar, sina uddar, sund och fjärdar, erbjuder om också ingen egentligen storartad utsigt, likväl smärre täcka vyer i rik omvexling. Och går man en eller par mil ifrån kusten, så stöter man här och der på små oaser, vid hvilkas betraktande man med förtjusning dröjer. En liten insjö med sin klarblåa bölja, är då vanligtvis den fokus, hvaromkring det hela i vackra och egendomliga former grupperar sig. Den öfriga nejden är dels vild och ödslig, dels uppodlad och bebodd, men öfverallt pittoresk och mångfalldig. Skogar och ängar, berg och branter omvexla med hvarandra. Tidals framglänser den spegelklara ytan af en sjö, begjuten till hälften af solens milda strålgans, till hälften af de omgifvande strändernas skuggor, eller öfverdragen af dimma, betäckes densamma af en ogenomskinlig slöja, som åt en djerf fantasi ger det friaste spelrum. Ibland framskynuta böndernas spridda boningar, stundom äfven ett välbyggt hemman eller en välmående godsägares vackra landtgård, förbi hvilken vanligtvis en å slingrar sig genom blomstrande ängar och löfrika lunder. Stundom öppnar sig med ens för vandraren en dald, inne-

sluten på båda sidor af höga skogbevuxna berg. En yster sorlande bäck vattnar dalens frodiga grönska. Höjderna äro beklädda med en frodig grönska som ifrån granens och tallens mörka färg öfvergår till björkens och den glänsande pilens klara färgskiftning. Några vilda slingerväxters smidiga telningar krypa långsmed klipporna och pryda dem med sina rankor och blommor. I fonden händer det att man har några hyddor, öfver hvilka grupper af höga granar utbreda sina kronor, och bakom dessa i fjerran ljusa åkrar och ängsmarker, samt en amphitheater af höjder och berg med flere afdelningar i ett blånande fjerran.

Den hvilken har tid och lägenhet att uppsöka mera storartade naturscener, må icke försumma att resa till Imatra vattenfall, om hvilket en resande yttrar: »de hvilka sett Imatra och Syene katarakten vid Nilen, säga att dessa ganska mycket likna hvarandra, men att Imatra är vida mera bullrande och mera pittoreskt;» de må göra en utfart till det inre af landet, till Savolax och Kareleu och se Pungaharju, till Tavastland, Finlands trädgård, kasta en blick ifrån Kangasala åsen öfver de vackra sjöarna och landen, besöka Tammerfors samt njuta det herrliga skådespelet af Kyro vattenfall.

Men äfven de närmaste omgifningarne kring Helsingfors skola för främlingen erbjuda både omvexling och behag. Vi vilja i korthet omnämna de vackraste belägenheterna.

Landvägen åt Åbo sidan märkas: *Meilans* ungefär fem verst ifrån Helsingfors, invid en vacker vik af saltsjön, med trädgård och park samt utsigt åt staden och Lappviken. Ifrån *Meilans* kommer man på bro öfver den så kallade *Lillhoplax-viken*, till *Munks-*

näs, äfvenledes med trädgård och park samt en prydlig karaktärsbyggnad af sten. På en åt hafssidan utskjutande udde, kuperad och rikt omvexlande med ängar, åkrar, barr- och löfskog; ligger det täcka fiskartorpet. Vid åsynen af detta landtliga fridhem, tänker man ovillkorligt: denna koja och ditt hjerta! ifall man nemligen är kapabel af idylliska känslor.

Några verst på andra sidan om Grahns, den första gästgifvaregården ifrån Helsingfors åt Åbo sidan, ligger invid stranden af en lång och smal insjö med de herrligaste stränder, det för sin intagande natur beprisade *Träskända*. Stats-Rådinnan Fru Demidoff, hvilken stället tillhör, har ej heller sparat några kostnader för att genom konstens tillhjälp af denna egendom skapa en villa med sydländsk prakt midt i Finlands enkla natur. Parkanläggningar, trädgård, orangeri m. m. försköna stället, *Dalsvik* beläget ej långt derifrån vid stranden af samma insjö, täflar i naturskönheter med förstnämnde ställe.

Härifrån kan man, om man vill göra en dags behaglig lustresa, följa en väg i nordöstlig riktning hvilken förer till *Vanda*, ett jernbruk tillhörande ett större bolag. Här finnes äfven värdshus der man kan intaga en landtlig middagsmåltid, hålla en liten siesta, bese inrättningarna, och bekvämt hinna åter till Helsingfors till aftonen. För att såväl vinna omvexling i resan, som njuta af ständigt nya naturscener, bör vägen tagas öfver Helsinges gästgifveri tillbaka. Man färdas här genom den mest odlade trakten af Helsingfors omgifningar, man ser en enkel landskyrka, Gammelstaden med sin forss, samt några rätt täcka villor och vyer närmare staden.

Invid stora vägen åt Petersburgska sidan ligger, vid pass tre verst ifrån Helsingfors, *Sörnäs*, ett värds-

hus med täck belägenhet invid Gammelstads fjärden.

För dem som önska göra utfärden till sjöss stå ångslupar, vefslupar, samt större och mindre båtar i hamnen ständigt till tjenst. Skärgården, isynnerhet den åt östra sidan, med sina oräkneliga bugter, sund, öar och holmar, erbjuder äfven för sådana lustfarare de rikaste och mest omvexlande ämnen till njutning af de fria naturen. Omkring det så kallade Degerölandet, en stor ö, inskuren i de mest fantastiska vikar, och med en kuperad terrain, ligga, liksom i en krans, en mängd de täckaste belägenheter och egendomar. Här finna vi *Turholmen* med en vacker parkanläggning och omvexlande promenader; *Stansvik*, på hvars ägor fordom funnos både en silfver och en jerngrufva; *Jollas* med en utmärkt pittoresk belägenhet; samt *Degerögård* med vidsträckta och vackra ägor, park, promenader m. m. Sydost om Degerölandet ligger en ö, *Villinge*, beundrad för sin vildt romantiska natur och sina besynnerliga bergformationer. På fasta landet midt emot Turholmen ligger *Härtonäs*. Vill man ännu längre utsträcka färden, så seglar mau vidare genom det långa Strömssundet, med Degerölandet till höger och fasta landet till venster. Vid stranden af en lång och smal vik, som hafvet bildar, ligger *Botby gård*, äfvenledes ett utmärkt vackert ställe. Dessutom ligga i den lilla archipelagen på öarna och holmarna en mängd smärre ställen och bondgårdar spridda, ofta med ett det mest intagande läge, hvilka erbjuda hvilopunkter för de lustfarande. Här får man vanligtvis köpa mjölk och fisk, här kan man servera sin aftonmåltid, eller sitt thé i det gröna, höra på foglarnes sång och böljornas brus, samt glädja sig åt solens sken och blommornas doft.

Utī en gammal afhandling, tryckt 1755 om Helsingfors, heter det bland annat: »på det slutligen man icke må anmärka, att naturen på denna ort icke gjort något till dess förskönande och förherrligande, så behöfver jag ingalunda ångra, att hafva fäst läsarens uppmärksamhet på den, emedan staden å ena sidan har en anblick af vidsträckta grönskande och fruktbarande fält. Bland utlänningar finnas flere som anse sig hafva skäl att klandra Scandiens läge, och äfven sådana saknas icke, som pladdra om nordens eviga is, dess kala berg och ohyggliga vildmarker. Men jag tviflar icke, att de ju lätt skulle befrias från sin fördömselusta, om de en vacker sommar här finge njuta af lundarnas sus och vattnets sorl, och ägde känsla för foglarnas qvitter och den herrliga blomdoft, som uppfriskar nordens ether. Onekligen skulle de då öppet erkänna, att vår friska grönska och vårt herrliga läge icke stå efter för deras hemlands konstprodukter, och att det var här som Ceres stjelpte sitt ymnighetshorn. Med ett ord, denna trakt äger alltid ett friskt luftdrag, njuter oftare af svalkans fläftar än af stormar, och solens strålar drifva här den frodiga säden fortare och ingalunda senare till mognad, än i länderna söder om hafvet. En naturlig följd häraf är, att bland infödingarne flere årligen födas än dö, och att äldre personer här för sina barn kunna framställa både far och farfar såsom lefvande förebilder, inskräpa hos dem deras lärorika sägner och ordspråk, samt sålunda tillvägbringa, att det yngre släktet anser sig tillhöra samma tidsålder, som deras förfäder.» —

. Ja vi våga hoppas och tro, att de som för sitt nöje eller för sin helsa besluta att i Helsingfors tillbringa en sommar, ej skola komma att ångra det.

Naturen, klimatet, människorna, omgifningarna, allt skall bidraga till att öppna själen och sinnet för lifvets ljusare sidor, att förjaga bekymren och sjukdomarna samt att lifva och stärka de brutna krafterna.

III.

ULRIKASBORGS BAD- OCH BRUNNS- INRÄTTNING.

Vi vilja nu lemna en kort teckning af Ulrikasborg med dess inrättningar för bad och artificiella mineralvatten, jemte några nödiga notiser för dem, som önska begagna sig deraf. Då man betänker på huru kort tid denna inrättning utvecklat sig till närvarande omfång och storartade plan, så tycker man sig berättigad till den spådomen, att en tid skall komma, och det måhända snart nog, då den glada och treffliga kolonien i Ulrikasborgs klippdälder med skäl kan kallas ett litet Karlsbad — om icke genom några varma mineralkällor, så genom allt starkare tillströmmande af den eleganta verlden från aflägsna orter, hvilken skall komma att här och i Helsingfors söka helsa och — nöjen; och kanske skola de unga lönnar och popplar, genom hvilka menskelig flit i förening med konsten sökt att aftvinga sig skyldig skatt af en sträf natur, i en framtid kasta sina skuggor öfver lika brokiga och intressanta badgrupper, som någonsin de, hvilka årligen ses vandra genom alléerna i Europas såkallade stora badorter.

Finlands hufvudstad belägen på en udde af väldiga granitklippor, hvilken utskjuter i Finska viken, erbjuder ett det fördelaktigaste läge för en saltsjöbadinrättning. Då den udde, som utgör stadens egentliga territorium, endast med ett smalt näs i nordvest sammanhänger med fasta landet, äger staden att i alla vädersteck, med undantag af endast det nämnda, disponera öfver stränder hvilka sköljas af en full och frisk våg från den öppna Finska viken. Det är nemligen endast med några smärre klippor och holmar, bland hvilka de sju märkvärdigaste i sydost från staden upptagas af fästningen Sveaborg, detta nordens Gibraltar, som denna vik antyder ännu knapt början till en skärgård. Den lika hastiga som starka tillvexten i folkmängd, som i en betydlig proportion bestod af ståndspersoner, framkallade först här en badinrättning i mindre skala till enskildt begagnande af ett limiteradt antal aktieägare. För bristande utrymme kunde den större mängden i densamma icke vinna delaktighet, och behovet af en allmän badinrättning gjorde sig allt mera kämbart. Detta föranledde år 1834 en förening på aktier för detta ändamål, och snart sammanbragtes derigenom en fond af circa 8000 Rub. Silfver. Straxt sydväst om staden låg en öde strand, sköljd af den öppna hafsvågen, med en dälld innesluten mellan branta klippor, lemnande från höjderna en fri och öppen utsigt öfver finska vikens omätliga vattenspegel, öfver-skärgården, hamnen och staden. Denna trakt, utgörande omkring femtio tunnland, afstods af stadens styrelse åt det nya aktiebolaget, och redan samma år såg man på en i hafvet utskjutande klippsträckning, invid vågsvallet, grundvalen resa sig till det nya badhuset, beräknadt att kunna betjena allmänheten med minst 200 bad om

dagen i särskilda rum. Det sammanskjutna kapitalet befans emellertid otillräckligt till fullbordande af sjelfva badinrättningen, och aktionärerna icke hugade att göra tillskott å aktierna öfverlemnade åt en Direction för inrättningen, att på sätt densamma bäst syntes, genom lån på inrättningen förskaffa nödiga medel till husets fullbordande. Snart var dock äfven denna källa till medels erhållande tynad. Lån stod ej mera att fås för den säkerhet inrättningen kunde erbjuda. Emellertid kunde dock nu badhuset till begagnande upplåtas, men inrättningen var ännu på långt när icke i fullständigt skick. Bland annat måste äfven en farväg till densamma anläggas. Till allt detta erfordrades nya tillgångar, och företaget var hardt nära att stranda på medellöshetens klippa. Sådant var förhållandet ännu om vintern 1836.

Några för stadens uppkomst och flor nitälskande män, inseende de stora fördelar deras stad af en väl arrangerad badinrättning i förening med den då emottagna lifliga ångfartygsrörelsen skulle hemta, och riktigt uppskattande det utomordentligt fördelaktiga läget för en sådan inrättning på denna plats, erbjödo sig nu att på vissa vilkor förskjuta nödiga medel för inrättningens befordrande. Anbudet antogs och arbetet påbörjades åter med ny drift. Den sterila, ödsliga dälens förvandling till en parkanläggning var ett oeftergifligt vilkor för inrättningens framtida bestånd, och nu sparades hvarken möda eller kostnad, att medelst gräfning af dammar, jemnande af oländiga stenrös, dikningar och kala bergsluttningars betäckande med jord, förvandla den öde trakten till en angenäm promenad för badgästerna. Vidare beslöts år 1838, att ett rymligt och prydligt hus af sten för servering af artificiella helsovatten skulle uppföras i denna park.

Huset förseddes med nödiga rum för sällskapsnöjen, med täcka verandor och erforderlig restauration. Denna utvidgning af inrättningen hade till naturlig följd nödvändigheten af en än mera fulländad parkanläggning, såsom enda villkoret för att här koncentrera både bad- och brunngäster. Planen för parkanläggningen måste tillfölje häraf än vidare förstoras. Vägar och gångar anlades nu i betydligt omfång, klipporna betäcktes med jord, bergsprängningar företogs samt planeringarna och planteringarna utsträcktes så i quantativt som i qualitativt hänseende. Den vilda och ödsliga trakten, med sina stenar, sin sunniga mark och sina dvergartade busksnår, bland hvilka endast starren och ormbunken trifes, och hvarest ljungen var den enda blomma man kunde upptäcka, blef sålunda snart förvandlad till en herrlig grönskande dæld, der både castanien och lönnen trifvas, der både rosor och liljor utveckla sin skimrande färgprakt. Detta gränsar till trolleri, isynnerhet då man betänker att vi fattiga Finnar, ehuru stora trollkarlar vi än för öfrigt må vara, oftast hafva bra svårt att trolla fram en summa af 25,000 Rub. S:r, hvilket är just hvad denna parkanläggning kostat.

För uppförande af villor i denna park utsågos nu af Directionen särskilda platser, och lockade af den sköna belägenheten skyndade snart både stadsboar och främlingar, att här uppföra prydliga villor till sommarställen och bostäder för sig sjelfva och sina gäster. Bland dessa villor utmärka sig synnerligast för deras pittoreska läge och vackra architectur tvenne. Den ena närmast badlokalen, på en dominerande höjd uppförd af en Furstinna af Rysslands besutna magnatätter, intager genom sin lätta moderna,

som det vill synas efter Italienska mönster bildade stil med Göthiska ornament. Den andra med det finska — man skulle tro Italienska — namnet *Kalliolina*, det vill säga: bergslottet, är en massiv byggnad af sten i half göthisk stil, med ett torn i norra ändan, erinrande der det höjer sig på sin tvärbranta klippa invid stranden — liksom en djerf viking trotsigt blickande ut öfver land och vågor — lifligt om riddarborgarna vid Rhenfloden eller vid de Skottska högländernas klippomhvärfda sjöar, dimmornas och sagornas hem. Den ännu sterila trakten invid inrättnings område är nu äfven intagen inom stadens linier. Den ena byggnaden reser sig här efter den andra med otrolig hastighet, och de gifva redan åt hela anläggningen ett ökad lif, samt en för hvarje dag växande trefnad. Härtill kommer den stora fördelen för fremlingar och gäster, att kunna för måttliga hyror bo i närheten af inrättningen, och att hvarje stund på dygnet kunna begagna sig af den med omsorg underhållna parkanläggningen och dess herrliga, intagande avenyer.

Denna inrättning med dess utvidgade parkanläggning, ett verk endast af några få individer, finnes i dess närvarande skick vittna om en stigande håg för större allmännyttiga företag äfven hos Finnarna, och synes äfven redan hafva realiserat det härmed egentligen åsyftade ändamål, att nemligen genom beredande af nytta, nöje och trefnad för en mängd gäster och främlingar, tillskynda den goda staden Helsingfors de fördelar, dem konkurrensen vid en besökt badort alltid medförer. Den Finska hufvudstadens sommarlif, som — i anseende dertill att större delen af familjerna ur den talrika embets- och tjänstemannaklassen öfver sommaren, här som annorstädes, utflytta

på landet, — framskred för icke långt tillbaka under en monoton och öde stillhet, röjer numera mycket lif och rörlig omvexling. Den stigande välmågan hos de närande klasserna af stadens befolkning och medvetandet deraf, att denna välmåga till en icke ringa del beror af den inkomstkälla inrättningen framkallat, synes äfven å delägarnes sida uppmana till ett ökadtt bemödande att söka tillfredsställa, så vidt som möjligt, alla de respective bad- och brunnsgästernas önsknningar. Den ökade konkurrensen af sådana, som nu söka vinna några fördelar af de besökande gästernas antal och mängd tyckes efter hand hafva reglerat och jemkat till ett medium de i förstone nog höga hyrorerna och prisen på lifsförnödenheter, hvilka nu, såsom medgifvas måste, icke öfverstiga billigheten. Så kunna nu i de treffliga villorna i parken och derinvid belägna husen propert och elegant möblerade rum erhållas under sommaren för 20 till 40 Rubel Silfver per rum, samt bekväma våningar från 10 till 20 rum derstädes erhållas till sommarsejour för 250 till 500 Rubel Silfver. I sjelfva staden, derifrån inrättningen ligger på en knapp versts afstånd, erhållas rum till betydligt billigare priser, stundom till nära hälften häraf. Familjer med egen matredning kunna dagligen förse sig med färska landtmanna-produkter från torget, der tillförseln är jemn och betydlig. De bästa hoteller i staden lefverera dessutom middag till 30 å 40 kop. silfver för person. Viner jemte andra utländska varor äro i följd af måttliga tullafgifter här ganska billiga och utbjudas i godt urval.

För befrämjande af gästernas trefnad mångfaldigas för hvarje år de allmänna nöjena; stadens allmänna promenader utvidgas och dess närmaste om-

gifningar förskönas. Lif och ett raskt framskridande skönjes öfverallt; en företeelse som i betydlig mån måste bidra att öka belåtenheten med staden och inrättningen. En vald musikkorps uppförer vid Brunnslokalen alla morgnar under saisonen instrumentalmusik. Alla söndagar gifves i brunnssalongen soirée dansante, då till inträde berättigade damer äga fri entré, men herrar lösa sitt inträdeskort med den obetydliga afgiften af 30 kop. Silfver. Abonnement å slutna danssoiréer om onsdagarna utgör för person 1 Rub. Silfver och för familj af flere personer 3 Rub. Silfver för sommaren. Dessa soirée dansantes hafva alltid varit talrikt besökta, af 200 till 700 personer, samt erbjudit en liflighet, trefnad, omvexling och elegance, som endast kan jemföras med de Tyska förnämsta badorternas samquäm, der med uteslutande af en stel etiquette, brunnsfriheten och en civilisationen värdig umgängeston äro adopterade och rådande.

Äfven priserna vid badinrättningen äro så lindriga de någonsin kunna begäras. I simhuset betalar hvarje person för badet jemte uppässning dervid från 8 till 15 kopek, och uti badhuset från 15 till 30, 35 och 40 kopek Silfver, allt efter badlokalens större elegance och bequämlighet, samt sjelfva badets beskaffenhet. Vid abonnement å flere bad lemnas betydlig rabatt. En praktlokal med badkar af marmor kan begagnas till det lindriga priset af 1: 50 å 2 Rub. Silfver för familj i timmen. Äfven priset å de härstädes serverade helsovattnen är ytterst billigt. De kalla betalas med 2 Rub. a 2 Rub. 50 kop. för veckan, och de varma med 3 Rub. allt silfver.

Det fria öppna läge Helsingfors äger vid hafvets svallande barm, den öuppfyllda skärgården, de vackra

stränderna med sina tusende bugter och vikar skänka fremlingen ett ypperligt tillfälle att sjöledes kunna besöka och njuta af nejden och stadens herrliga omgifningar, af de flere sköna landtställen, som i en half-cirkel med några mils radie omgifva Helsingfors, och hvilkas landliga täckhet samt omvexlande behag endast kunna jemföras med nejderna kring Stockholm och Mälaren. Mindre ångslupar, samt andra större och mindre båtar finnas alltid för en högst ringa betalning tillgängliga för fremlingen, att i svalkan af nordens undersköna aftonhimmel föra honom omkring bland ortens vackraste trakter. Nästan hvarje skön sommarafton ser man derföre hamnen hvimla af slupar, som åtföljda af musik, vagga af och an på de strålbegjutna böljorna mellan staden och dess omgifningar. Sannt är väl att den nordiska naturen icke äger den yppiga grönska, den glänsande färgprakt, som smycka söderns land, men så saknas äfven här dess qualm och dess osunda dimmor. Sannt är väl ock, att det torftiga Finland icke äger i hufvudstadens granskap sådana rika landtgoods, som med ett yppigt lif af konst och prakt kunna lemna den vid sådant vanda fremlingen en tillflykt undan den enkla enformiga torftighet, som är oskiljaktig från en bad- och brunnssejour, beräknad endast för värden om det dyrbaraste, om helsan; men så saknas likväl här ingenstädes, icke ens i landtmannens ofta mer än torftiga boning, den fryntlighet och oförställda glädje och belåtenhet med sitt öde som alltid karakteriserat Suomis folk, och gjordt dess land känt hos utlänningen för trefnad, sällhet och gästvänlighet. Flere af de utlänningar, som redan gjort ett besök i vårt undangömda land, hafva med tacksamhet deraf lem-

nat de fördelaktigaste teckningar, hvilka alla troget instämma i ofvan yftrade åsigt. Något som icke utan skäl kan mot inrättningen ännu anmärkas, är att dess park ännu är för ung, dess alléer ännu icke nog skuggrika. Men oberäknadt, att detta är ett fel, som med hvarje år allt mer och mer försvinner, till dess det slutligen förintas, får man härvid ej förbise, att just denna ställets ungdom ger det en gladare mine och färg, än det möjligen skulle hafva, om tunga dystra skuggor ständigt försänkte parken i ett melankoliskt svårmod. Det vore säkerligen icke nyttigt för brunnsgästerna, som hellre böra hafva solsken både utom och inom sig. Vi förmoda och hoppas att tills vidare den glada och fria utsigt, som nästan hvarje plats i parken erbjuder, rikligen skall ersätta fremlingen den förlust han gör af skuggans svalka och drömmar. Dessutom skänka hafsvindarna svalka tillräckligt. En ångbåtstur öfver till Revels åldriga Cathrinethal lemnar lätt tillfälle att äfven på samma dag anställa en jämförelse mellan dessa begge motsatser. Det står sedan hvar och en fritt att välja efter tycke och smak.

Den allt lifligare ångbåtsfärd man nu emotser mellan S:t Petersburg och Helsingfors skänker äfven detta sednare ställe det hopp, att dess bad- och brunnsinrättning, likasom dess till en sund och treffig uppehållsort för sommaren passande läge, icke skola förbises af Steppens invånare. De kunna alla städse vara försäkrade derom, att man genom ett gästvänligt emottagande, skall så mycket som möjligt söka bidra, att minska de olägenheter som okunnigheten i ett fremmande språk för umgängets liflighet här ännu medförer. Ett *Lårebibliothek* af utländska böcker och musikalier inrättas som bäst till befordrande af

fremlingens trefnad och bekvämlighet, och för att underlätta utlänningens kännedom af ortens egenheter och lokalförhållanden, har inrättningens styrelse föranstaltat denna, det närmaste behovet afseende, och på skiljda språk utarbetade *Guide du Voyageur*.

BAD-TAXA.

Lokaler för Damer.

I B a d h u s e t.

	S:r Rb. kp.
Prakt-Lokalen: Ett eller två karbad, en dusch, eller	
ett karbad och en dusch	1: 50.
Två karbad och en dusch	2: —
Lokalen N:o 13: Två karbad med ett toilett-rum	— 60.
Ett karbad i samma lokal	— 40.
N:o 14: Ett karbad	— 30.
N:o 15: Två karbad med ett toilett-rum	— 60.
Ett karbad i samma lokal	— 40.
N:o 16: Ett karbad med toilett-rum	— 40.
N:o 17: Ett karbad	— 25.
Ett svafvelbad	— 40.
N:o 18: Ett karbad	— 25.
Ett svafvelbad	— 40.
N:o 19: Ett karbad med toilett-rum	— 45.
N:o 20: Ett karbad med dusch- eller slangbad	— 60.
Ett karbad ensamt,	— 40.
Ett dusch- eller slangbad	— 35.
N:o 22: Två karbad	— 60.
Ett karbad	— 40.
N:o 24: Ett dusch- eller slangbad utan toilett	— 25.
Ett d:o d:o med d:o	— 35.
Ett karbad med toilett-rum	— 40.
Hela lokalen med ett dusch- eller slangbad och ett karbad	— 60.

I S i m h u s e n.

Äldre Simhuset: Lokalen N:o 1, 2, 3 tre afklädningsrum: Lokal-billet, som berättigar en och högst fyra personer att på en gång upptaga hela lokalen	— 30.
--	-------

- Äldre Simhuset: Billet för särskildt rum, för person . — 8.
Lokalen N:o 4, 5, 6, lika med förenämnde lokal.
- Nyare Simhuset: Sex afklädningsrum: lika med Äldre Simhuset.
- Simflottan: Lokalen N:o 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, tillsammans åtta afklädningsrum: hvarje rum för person . . — 8.

A u m. Flere personer än som inträdes-billet uppvisat och afgifvit tillåtas ej inträde i badrummen, härifrån undantagne endast domestiker, som respective badgäster för egen uppsättning medhafva. Äfven må uti sjöbaden ett barn under tio år utan afgift jemte moder eller vårdarinna uti samma rum inlåtas, hvaremot af desse för flere än ett barn under sagde ålder en extra billet bör tillösas och vid ingången afgifvas. Hvarje bad bör vara taget inom loppet af 1 timme.

BAD-TAXA.

Lokaler för Herrar.

I Badhuset.

		S:r Rb. kp.
Lokalen N:o 1.	Ett dusch- eller slangbad utan toilett- rum	— 25.
	Ett d:o d:o med d:o	— 35.
N:o 2.	Ett karbad med toilett-rum	— 40.
	Dessa begge lokaler tillsammans med ett toilett-rum	— 60.
N:o 3.	Två karbad med ett toilett-rum	— 60.
	Ett karbad i samma lokal	— 40.
N:o 4.	Ett karbad med ett toilett-rum	— 40.
N:o 5.	Ett karbad med dusch eller slangbad	— 40.
	Ett karbad ensamt	— 30.
	Ett dusch- eller slangbad	— 25.
N:o 6.	Ett karbad utan toilett-rum	— 30.
N:o 7.	Ett karbad med toilett-rum	— 35.
	Ett svafvelbad i samma lokal	— 50.
N:o 8.	Ett karbad	— 25.
	Ett svafvelbad	— 40.
N:o 9.	Ett karbad med toilett-rum	— 40.
N:o 10.	Två karbad med ett toilett-rum	— 60.
	Ett karbad i samma lokal	— 40.
N:o 12.	Ett karbad och ett duschbad med sam- fält toilett-rum	— 60.
	Ett karbad med toilett-rum	— 40.
	Ett dusch- eller slangbad med toilett- rum	— 35.
Lokalen för svafvelrökbad:	Ett bad	— 50.
Lokalen för kall dusch, N:o 1 & 2:	Ett dusch- eller slangbad	— 20.

I Simhusen.

Lokalen N:o 3 & 8: Ett sjöbad	— 15.
N:o 4, 5, 6, 7: Ett sjöbad	— 8.
N:o 9, 10, 11, 12, 13, 14 och 15: hvarje rum för person	— 8.

A n m. Flere personer än som inträdes-billet uppvisat och afgifvit, tillåtas ej inträde uti badrummen, härifrån undantagne endast domestiker, som respective badgäster, för egen uppsättning medhafva. Äfven må uti simbadeu ett barn under tio år utan särskild afgift jemte fader eller vårdare uti samma rum inlåtas, hvaremot af desse för flere än ett barn under sagde ålder en extra bil-let bör tillösas och vid ingången afgifvas. Hvarje bad bör vara taget inom loppet af 1 timme,

T A X A ,

hwarefter Hyrkuskarne eller de så kallade Iswoschtschikerne i Helsingfors Stad hafva sig att rätta.

	Med Vinter-Åkdon, i Silfver.		Med Sommar-Åkdon, i Silfver.	
	Rub.	k.	Rub.	k.
<i>Ifrån Senatstorget och Esplanaden.</i>				
Till Sandvikstorget	—	7	—	10
„ Yttre Stadslinien af Stora Roberts- och Nylandsgatorne	—	7	—	9
„ Kyrkan och närbelägne kvarter . .	—	6	—	7
„ Theaterhuset	—	4	—	6
„ Kaserntorget	—	4	—	6
„ Förstadstorget	—	6	—	7
„ Varfvet och Magasinsquain	—	4	—	6
„ Elisabethstorget och invid belägne kvarter	—	7	—	10
„ Qvarteret Hästen	—	6	—	7
„ D:o Mullvaden	—	4	—	6
„ Militair-Kasernen å Skatudden . .	—	7	—	10
„ D:o å Kampmalmen	—	7	—	9
„ Ulrikasborgs Bad-inrättning	—	7	—	9
„ Rödbergs d:o	—	7	—	9
„ Thölö	—	14	—	20
„ Begravningsplatsen vid Gräsviken .	—	13	—	17
„ Sveaborg	—	20	—	—
„ Gammelstad	—	23	—	30
„ Guntäckt	—	20	—	25
„ Södernäs	—	17	—	23
<i>Ifrån Kaserntorget.</i>				
Till Sandvikstorget	—	6	—	9
„ Yttre Stadslinien af Stora Roberts- och Nylandsgatorne	—	6	—	7
„ Kyrkan och närbelägne kvarter . .	—	4	—	6
„ Theaterhuset	—	3	—	4
„ Förstadstorget	—	3	—	4
„ Esplanaden och Senatstorget	—	4	—	6
„ Varfvet och Magasinsquain	—	4	—	5

Till Elisabethstorg och dervid belägne				
Quarter	—	9	—	12
„ Quarteret Hästen	—	7	—	9
„ D:o Mullvaden	—	4	—	7
„ Militair-Kasernen å Skatudden . .	—	9	—	12
„ D:o å Kampmalmen	—	6	—	7
„ Ulrikasborgs Bad-inrättning	—	7	—	9
„ Rödbergs d:o	—	6	—	7
„ Begravningsplatsen vid Gräsviken .	—	13	—	16
„ Thölö	—	14	—	17
„ Sveaborg	—	20	—	—
„ Gammelstad	—	23	—	30
„ Gumtäckt	—	20	—	25
„ Södernäs	—	17	—	23

Ifrån Förstadstorget.

Till Sandvikstorget	—	4	—	6
„ Yttre Stadslinien af Stora Roberts- och Nylandsgatorne	—	3	—	4
„ Kyrkan och närbelägne kvarter . .	—	3	—	4
„ Theaterhuset	—	3	—	4
„ Kaserntorget	—	3	—	4
„ Esplanaden och Senatstorget	—	6	—	7
„ Varfvet och Magasinsquain	—	6	—	7
„ Elisabetstorget och invid belägne kvarter	—	10	—	13
„ Quarteret Hästen	—	7	—	10
„ D:o Mullvaden	—	6	—	7
„ Militair-Kasernen å Skatudden . .	—	10	—	13
„ D:o å Kampmalmen	—	6	—	7
„ Ulrikasborgs Bad-inrättning	—	9	—	10
„ Rödbergs d:o	—	4	—	6
„ Thölö	—	13	—	17
„ Begravningsplatsen vid Gräsviken .	—	12	—	15
„ Sveaborg	—	20	—	—
„ Gammelstad	—	26	—	32
„ Gumtäckt	—	23	—	30
„ Södernäs	—	20	—	25
För återresan med samma Häst betalas hälften af den lega föregående Taxa upptager.				
„ begagnandet af Häst och Åkdon en hel dag inom Staden	1	15	1	40
„ Dito för halfva dagen	—	58	—	70
„ väntning 1 timma	—	14	—	14
„ half timma	—	7	—	7
„ åkning 1 timma	—	20	—	26

TILLKÄNNAGIFVANDE.

för Brunnsgäster vid Helsingfors Brunnns-Inrättning.

De vatten som vid Inrättningen serveras ur reservoarer samt priserne derå, beräknade för vecka, äro följande:

Varma vatten: Carlsbader Sprudel, Neu- och Mühbrunn, Ems, Kesselbrunn och Kränchen, 3 Rubel Silfver.

Kalla vatten: Marienbader Kreuzbrunn och Ferdinands Quelle, Eger Franzensbrun, Kissinger Ragozi, Schlesischer Ober Salzbrunn, Spaa, Jern Pyrmonter 2 Rub. 50 kop. samt Selters 2 Rub.

På bouteljer kunna dessutom erhållas: Aachener till 3 Rub., Salt Pyrmonter, Wildunger, Eger Salz-Quelle och Kaukasiskt Narsan till 2 Rub. 20 kop., Adelheids-Quelle, Fachinger och Geilnauer till 2 Rub. i veckan.

Afgiften erlägges förskottsvis för hvarje vecka; den betalde afgiften införes i en särskild bok, hvaretom de som det önska öfver den gjorde inbetalningen erhålla särskildt qvitto.

Utom denna afgift erlägges, för den musik-corps om alla dagar i veckan exequerar harmoni-musik, af Herrar 1 Rub., af Fruntimmer 75 kop. samt af familler, bestående af flere än två personer, 2 Rub. Silfver, beräknadt för hela brunns-saisonen. Af personer, hvilka önska deltaga i de dans-soiréer som hvarje onsdag komma att arrangeras, utgöres en för-

höjning i ofvanutförde afgifter, enligt den af Brunnsoch Badhus-Directionen härom utfärdade annonce.

Brunnsdrickningen börjar den $\frac{1}{3}$ Junii och äger rum alla dagar från kl. 6 till 10 f. m.

Glas och bägare hållas resp. Brunnsgäster vid inrättningen kostnadsfritt tillhanda och kunna äfven till köps erhållas. Helsingfors $\frac{1}{3}$ Junii 1844.

Allmänna Reglor vid bruket af Mineralvatten.

Iakttagandet af ett strängt regelbundet lefnads-sätt är, vid hvarje brunnscur, af högsta nödvändighet.

Själens diät är härunder af lika mycken vikt som kroppens. Den består i bevarandet af en lugn och fridfull sinnesstämning, angenäma sysselsättningar, i behagliga och underhållande sällskaper, nöjsamma förströelser, helst i fria luften m. m. Sinnesrörelser och passioner, alla själens och tankekraftens ansträngningar, böra sorgfälligt undvikas.

Då transpirationen och retligheten i allmänhet ökas af mineralvattnens bruk, så är man under en brunnscur lättare än annars utsatt både för förkylning och upphetsning. För hvardera bör man omsorgsfullt akta sig, äfvensom för hvarje hastig öfvergång från en temperatur till en annan. Klädseln bör derföre vara varm och ledig.

Mängden af det mineralvatten, som dagligen bör drickas, beror af vattnets, sjukdomens och constitutionens olika beskaffenhet. I allmänhet börjar man med en mindre quantitet, och stiger dermed smånigom under fyra eller fem dagar till den bestämda mängden, som af de kalla mineralvattnen vanligtvis utgör 6 till 8, och af de varma 8 till 16 bågare eller glas. Tiden emellan hvarje bågare beror af olika omständigheter; i allmänhet bör man likväl icke dricka oftare, än man känner, att magen är disponerad att emottaga mera vatten, hvartill vanligtvis åtgår $\frac{1}{4}$ timma eller mera. Under denna tid bör man taga lindrig och långsam rörelse i fria luften.

Sedan man tömt den sista vattenbägaren, tages ännu, under en half eller hel timme, lindrig rörelse i fria luften; hvarefter man, i händelse man är van att förtära något på förmiddagen eller känner begär dertill, kan taga frukost af Kaffe, Chocolad, Kallskål eller Bouillon med hvetebröd utan smör. Det öfriga af förmiddagen tillbringas på ett ändamålsenligt sätt i angenämt sällskap, under muntra samtal eller afhörande af underhållande föreläsningar, eller i fria luften under promenader i en beqväm vagn, eller också till häst eller fot. Högst skadligt är det, att derunder taga stark kroppsrörelse, men ännu mycket skadligare att då företaga göromål, som äro förenade med ansträngningar af själen, ögonen, bröstet eller andra särskilda organer, emedan sådant icke allenast hindrar vattnets behöriga verkan, utan äfven ofta åstadkommer de största olägenheter. Deremot kan man några timmar efter frukosten taga bad, om sådana tillika begagnas.

Vid middagsmåltiden, som helst tages klookan ett, är högst nödvändigt, att ej blott iakttaga den största måttlighet, utan äfven att endast förtära födoämnen af tjenlig beskaffenhet, såsom bouillon, godt och mört, kokt eller stekt kött, lätt fisk, såsom aborre och gädda, späda och lätt smälta vegetabilier, såsom spenat, ärtskidor, turska bönor, sparris, späda rotsaker, kokta frukter m. m. Deremot bör man sorgfälligt undvika all svårsmält eller på annat sätt skadlig mat, såsom fett, saltadt eller rökt kött, fläsk, and- och gåskött, saltad, torkad eller fet fisk, ål och lax, eller sammansatta feta eller kryddade saucer, tunga mjölrätter, pudingar, pastejer, bakelser, torra skid- och skalfrukter, mjölk, ost, smör, olja,

alla syrliga saker, ättika, sura viner och råa syrliga frukter. Den bästa dryck utgöres af vatten, antingen ensamt eller blandadt med något godt icke syrligt vin. Efter maten kan en kopp kaffe, helst utan grädda tillåtas, men deremot böra alla hettande dessertviner, liqueurer o. s. v. alldeles undvikas.

En stark benägenhet till sömn infinner sig vanligen efter maten; men denna bör man söka förskingra genom sällskaper eller vistande i fria luften, emedan den är skadlig, efterlemnar allmän tröghet, olustighet, hufvudvärk, svindel, samt stundom till och med slag.

Till aftonen må man endast förtära en ringa mängd af någon lätt föda, såsom af några lätta vegetabilier, gröt med vindopp, en kopp thé, chokolad eller bouillon med bröd.

Om aftonen bör man i god tid, kl. 10—11 gå till sängs, för att om morgonen klockan 6—7 vara redo att begynna vattendrickandet. Ganska skadligt är att utsätta sig för den sena aftonluften eller att tillbringa en del af natten i samqväm.

Kalla bad böra under brunnscur alldeles ej användas. Deremot understödes ofta mineralvattnens verkan af *ljumma* och *varma* bad (+ 32° till + 38° Cels) men användas först sedan brunnsdrickningen någon tid fortfarit.

Efter brunnsuren, som bör vara åtminstone en månad, är högst nödvändigt, att ännu två à fyra veckor iakttaga samma lefnadssätt och samma diæt, som under densamma.

Uppgift å tiden, då bref till nedanstående orter kunna å Post-Contoiret i Helsingfors inlemnas.

- Björneborg, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.
 Borgå, O. L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt 3 till 6
 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.
 Brahestad, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.
 Christinaestad, dito dito
 Eckerö, dito dito
 Ekenäs, dito dito
 Fredricshamn, O. L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt
 3 till 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10
 f. m.
 GamleCarleby, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.
 Heinola, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3 till
 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.
 Jacobsstad, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.
 Jorois, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3 till 6
 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.
 Jyväskylä, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m.
 Kajana, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.
 Karis dito dito
 Kaskö, dito dito
 Kastelholm dito dito
 Kexholm, L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3 till
 6 e. m.
 Kuopio, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3 till
 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.
 Lovisa, O. L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3
 till 6. e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.
 NyCarleby, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

Nyslott, L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3 till
6 e. m.

Nystad, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

Nådendal, dito dito

Raumo, dito dito

S:t Michel, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3
3 till 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till
10 f. m.

S:t Petersburg, O. L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt
kl. 3 till 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till
10 f. m.

Sordavala, L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3 till
6 e. m.

Tammerfors, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

Tavastehus, O. L. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

Tohmajärvi, O. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3
till 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.

Torneå, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

Uleåborg, dito dito

Wasa, dito dito

Wiborg, O. L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl. 3
till 6 e. m., äfvensom Th. ifrån kl. 9 till 10 f. m.

Willmanstrand, L. ifrån kl. 9 till 11 f. m. samt kl.
3 till 6 e. m.

Åbo, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

För Bref till Sverige öfver Grislehamn, M. F. ifrån
kl. 9 till 11 f. m.

För Bref öfver Torneå, M. F. ifrån kl. 9 till 11 f. m.

NB. M. betyder Måndag, T. Tisdag, O. Onsdag, Th. Thurs-
dag, F. Fredag, L. Lördag, f. m. före middagen och e. m.
efter middagen.

ÅNGBÅTS-LÄGENHETER

från Helsingfors 1845.

Med Ångfartygen Storfursten och Furst Menschikoff är lägenhet för passagerare:

till S:t Petersburg hvarje Måndag kl. 10 f. m.

» Reval hvarannan Måndag kl. 8 f. m.

» Åbo och Stockholm hvarje Söndag kl. 4 f. m.

Med Transport-Ångfartyget Murtaja är lägenhet för fraktgods och passagerare till S:t Petersburg, Lovisa, Ekenäs och Åbo, enligt en å Ångbåts-Expeditionen tillgänglig rese-tablå.

Med Ångfartyget Unionen är lägenhet för passagerare till Fredrikshamn, Wiborg och S:t Petersburg, den 1, 10 och 20 nya stilen i hvarje månad, kl. 9 f. m., äfvensom, så framt oförutsedda hinder icke möta

den 7, 17 och 27 Juni, den 7, 17 och 27 Juli.

» 7, 17 och 27 Augusti till Reval.

Med Ångslupen Helsingfors är hvarje Måndag, kl. 6 på morgonen, lägenhet för resande och lättare fraktgods till Borgå, Lovisa, Fredricshamn och Wiborg *).

Med Ångslupen Lentjäja och Vefsluparne Käviä och Juoxia, är alla dagar lägenhet för lustfärder, med slutna sällskaper, åt stadens närmaste omgifningar, hvarom närmare öfverenskommelse kan träffas med Styrman ombord å sluparne, och betalningen erläggas efter en å hvarje slup befintlig Taxa.

*) Närmare underrättelser om alla dessa förenämnda Ångfartyg, erhålles å Ångbåts-Expeditionen i Handlanden Deckers hus vid Alexandersgatan, snedt emot Banken.

Tryckfel:

Pag. 12	rad. 13	står:	fodra	läs:	fordra
— 14	— 9	—	pur	läs:	sur
— 16	— 12	—	mellankoliska	läs:	melankoliska
— 18	— 2	—	konstruerad	läs:	construerad
— —	— 7	—	kahinettet	läs:	kabinettet
— 30	— 20	—	popplar	läs:	lindar
— 31	— 28	—	omätliga	läs:	oöfverskådliga

